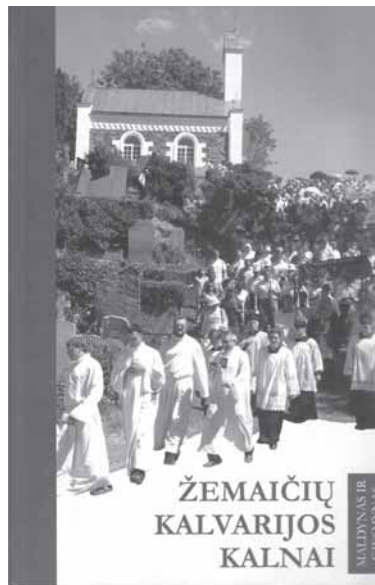
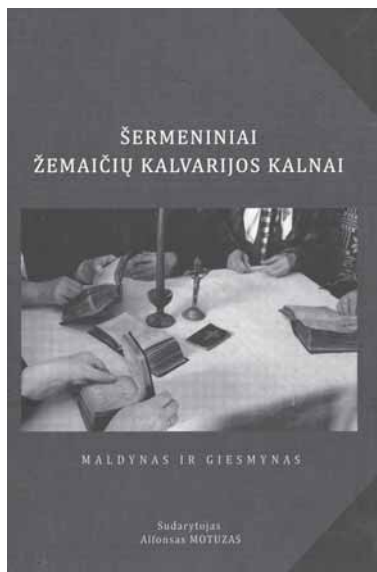

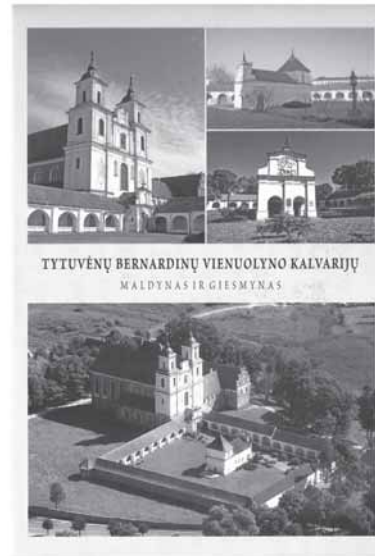
NEUŽMIRŠTAMOS KNYGŲ SUTIKTUVĖS VILNIAUS MOKYTOJŲ NAMUOSE

POVILAS SAUDARGAS

Knygų viršeliai

Apvaizda ar geroji likimo deivė nusišypsavo Vilniaus žemaičių kultūros draugijai, ir prasidėjo susitikimai su Vytauto Didžiojo universiteto Katalikų teologijos fakulteto profesoriumi Alfonsu Motuza. Draugijos pirmininkės Dailios Dirgėlienės inicijuotas įdomus ir turiningas bendradarbiavimas išaugo į vakaronių ciklą, vykusį tradicinėje sostinės žemaičių susitikimų vietoje – Vilniaus mokytojų namų svetainėje. Pagrindiniai profesoriaus moksliniai, pedagoginiai, kultūriniai ir visuomeniniai darbai apima religijotyros, meno tyros, etnologijos, etnomuzikologijos tyrimo sritis. Pastaraisiais metais viena po kitos pasirodė jo spaudai parengtos monografijos apie katalikų pamaldumo tradicijas ir praktiką, jos svarbiausias vietas Žemaitijoje. Akivaizdu, kad prof. A. Motuza tęsia žymaus tarpukario Lietuvos etnologo, visuomenės veikėjo Igno Končiaus darbus, kuriais jis padėjo žemaičių etnologijos pagrindus. I. Končius keliavo po Žemaitiją, registravo ir fotografavo kryžius, koplytėles ir kitus sakralinius paminklus. Įveikęs 800 km atstumą Žemaitijos keliais, jis suskaičiavo, kad vidutiniškai kiekviename kilometre buvo po 2,5 vienam ar kitam šventajam patronui skirtas atminimo ženklas. Įdomu, ar gerbiamas profesorius A. Motuza skaičiuoja, kiek kartų yra ejęs kartu su kitais pilgrimais procesijose, kiek yra sugiedojęs giesmių, kiek kartų pabuvojo šermenyse, kiek įrašė tik Žemaičiuose giedamų Kalnų, kiek kartų yra aplankęs Lietuvoje esančias keturias Kalvarijas, iš kurių trys – Žemaitijoje. Kiek jam laiko prireikė spau-

Knygų viršelis

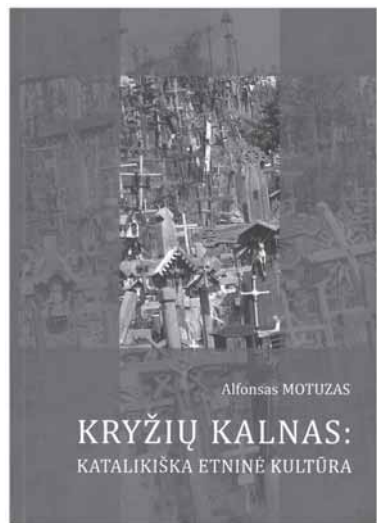
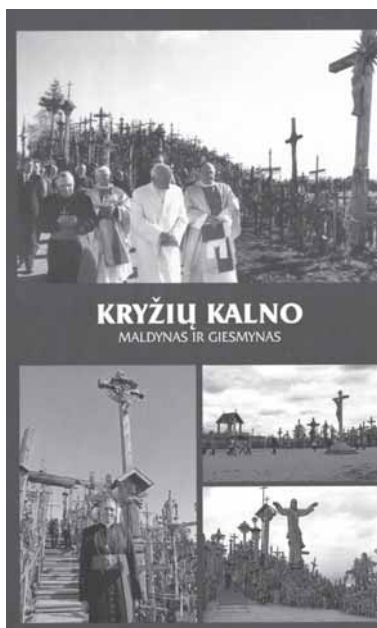
dai parengti jau paskelbtas 7 monografijas ir 5 mokslo šaltinius?

Mokslininkas yra sutelkęs gausų bendradarbių ir talkininkų būrį. Tai muzikologai ir muzikantai, choristai, garso režisieriai ir kiti specialistai. Giesmių natų jam ya pateikęs, jas redagavęs ir Vilniaus žemaičių draugijos valdybos narys Ipolitas Petrošius.

Kiekviena prof. A. Motuzo parengta maldų ir giesmių knyga išleidžiama kartu su kompaktine plokštele. Jose – autentiški įrašai, tad skaitytojai turi galimybę jų pasiklausyti.

Visi esame didesni ar mažesni keliautojai ar net pilgrimai. Vargu ar šiandien galima rasti vyresnio amžiaus žemaitį, kuris nebūtų aplankęs Žemaičių Kalvarijos, Kryžių kalno.

Pirmoji vakaronė, skirta A. Motuzo sudarytos knygos „Kryžių kalno maldynas ir giesmynas“ sutiktuvėms, Vilniaus mokytojų namuose įvyko 2010 metais. Autorius tąsyk dėkojo už galimybę supažindinti renginio dalyvius su knyga, papasakojo, kad jo tėvai buvo gimę Žemaitijoje (gyveno tarp Papilės ir Gruzdžių, prie Ventos). Kelią į mokslus A. Motuzas pradėjo Kaune. Kartu su bendraminčiais jis rinkdavosi pas kunigą, poetą ir kolekcininką Ričardą Mikutavičių, protestuodavo prieš brukamą ateizmą. Mokėsi muzikos

Knygų viršeliai

mokykloje, bendravo su būsimu maestro Vytautu Kernagiu, senosios baltų religijos tyrinėtoju Gintaru Beresnevičiumi, dalyvavo Lietuvoje vykusiose ekspedicijose, kurioms vadovavo prof. Česlovas Kudaba. Nors tais laikais buvo draudžiama, bet rinko giesmes (tada dažnai pasipriešinimas sovietizacijai vykdavo per dainas, maldas ir giesmes).

Šiame renginyje prof. Libertas Klimka, kalbėdamas apie šį autorių, išryš-

kino stebėtiną mokslininko darbštumą ir įvairiapusį talentą, įvertino jį kaip aukščiausios šios srities specialistą. Vilniaus Visų Šventųjų parapijos klebonas kunigas Vytautas Rapalis – plungiškis, žemaitiškų mišių Vilniuje organizatorius. Jis Knygos sutiktuvių metu akcentavo, kad A. Motuzo knygoje yra viskas, ko reikia mokslo žmogui ir paprastam tikinčiajam: natos, giesmių žodžiai, kompaktinė plokštelė.

Šio leidinio poligrafinė kokybė aukšta, gražus apipavidalinimas, net ir piligrimams patogus leidinio formatas.

Pirmojo susitikimo su A. Motuzu metu senovines giesmes atliko Vilniaus arkikatedros bazilikos liaudies giesmių ansamblis, kurio vadovė žemaitė Janina Bukantaitė yra ir viena iš Žemaičių Kalvarių Kalnus giedančio bei juos populiarinančio Vilniaus folkloro ansamblio „Ūla“ vadovė.

2010 m. lapkričio 11 d. per Marijos radiją buvo transliuojama A. Motuzo iniciuota laida, skirta Vilniaus žemaičių kultūros draugijos 20-mečiui. Joje dalyvavo draugijos pirmininkė D. Dirgėlienė, jos pavaduotojas Povilas Saudargas, valdybos narys I. Petrošius, draugijos garbės narys prof. L. Klimka. Laidos įrašas saugomas draugijos archyve.

2011 m. kovo mėnesį vyko kitos A. Motuzo knygos – „Tytuvėnų bernardinų vienuolyno Kalvarių maldynas ir giesmynas“ sutiktuvės. Leidinys yra skirtas kunigo R. Mikutavičiaus atminimui (su R. Mikutavičiaus vardu yra siejama ir Tytuvėnų vienuolyno ansamblio restauravimo pradžia bei atgimimas). R. Mikutavičius rinko senovines giesmes, užrašinėdavo jų natas. Šio kunigo darbai A. Motuzą paskatino parengti ir išleisti minėtąjį maldyną ir giesmyną. Šios knygos pristatyme dalyvavo, kalbėjo kun. Vytautas Rapalis, Lietuvos piligrimų centro direktorius doc. Dr. Darius Liutikas, senovines giesmes atliko Daivos Čičinskienės vadovaujamas ansamblis, pabaigoje sugiedojęs Žemaičių Kalnuose giedamą įspūdingą giesmę „Motina Švenčiausia“.

Žemaičiai nepamiršta savo mirusiųjų, palydi juos amžinon kelionėn, pa-

gerbia maldomis, giesmėmis, net dūdų muzika. Šiais žodžiais renginį, skirtą A. Motuzo knygos „Šermeniniai Žemaičių Kalvarių Kalnai. Maldynas ir giesmynas“, 2012 m. rugsėjo mėnesį pradėjo draugijos pirmininkė D. Dirgėlienė. Tą vakarą leidinio autorius A. Motuzas prisiminė buvusio Telšių vyskupo Antano Vaičiaus žodžius, kad, neaplinkius Žemaičių Kalvarių ir neapėjus Kalnų, negalima vadintis tikru kataliku žemaičiu. Kalbėdamas apie savo naująją knygą A. Motuzas priminė, kad žemaičiai vieninteliai gieda Kalnus procesijose. Kituose regionuose neįmanoma išgirsti ir tokių giesmių, kurios giedamos Žemaitijoje per budynes.

Žemaičių Kalnus gali giedoti tik įgudę ir ištvėrimingi giedoriai, nes jie tęsiasi net kelias valandas. Jų ištakos siekia 1637–1639 metus, kai žemaičių vyskupas Jurgis Tiškevičius Garduose, vėliau pavadintuose Žemaičių Kalvarija, įkūrė 19 stočių-koplyčių (Kryžiaus kelią). Savo knygą autorių paskyrė Žemaičių krikšto 600 metų jubiliejui. Pirmą kartą šioje knygoje yra vienoje vietoje paskelbtos senovinės ir šiandien atliekamos Žemaičių kalnų maldos bei giesmės. Melodijos pateiktos pagal dabartinius muzikologijos reikalavimus. Šiame renginyje dalyvavo, kalbėjo Vilniaus edukologijos universiteto docentė žemaitė Vida Kniūraitė, kun. V. Rapalis, giedojo jau minėtas Vilniaus arkikatedros bazilikos liaudies giesmių ansamblis.

V. Kniūraitė, kalbėdama apie pristatomą leidinį, prisiminė Frydricho Šilerio žodžius. Jis rašė, kad gyvenimas ir mirtis slegiančiai įrėmina žmogaus gyvenimą, todėl mes, tik žinodami istoriją, galime įstengti nutrinti tas ribas ir susikurti iliuziją, kad trumpas žmogaus gyvenimas žemėje pailgėja iki begalybės. Pasak V. Kniūraitės, giesmės skatina susikaupti, galvoti apie amžinybę. Jose nėra perdėto sentimentalumo. Tad reikia žemai nusiilenkti tiems, kas tas giesmes surinko, užrašė, įrašė, nes tik taip jos gali išlikti ateinančioms kartoms.

Dar dviem naujom knygom A. Motuzas nudžiugino 2013 metais. Spaudai rengiami ir nauji leidiniai. Tad Vilniaus žemaičiai, jų bičiuliai laukia ir naujų susitikimų su šiuo mokslininku.